

Ian McEwan

Lecții

Traducere din limba engleză
și note de Dan Croitoru

POLIROM
2023

Cuprins

PARTEA ÎNTĂI	9
PARTEA A DOUA.....	167
PARTEA A TREIA.....	327
<i>Mulțumiri.</i>	501

Discuția lor de complezență era sfârșitul Războiului Rece.

— Da. Am venit cât am putut de repede.

Roland era pe cale s-o întrebe de unde, dar Alissa a adăugat repede, dintr-o suflare:

— Ce face Larry?

Roland n-a sesizat tristețea din spatele întrebării ei puse într-o doară, auzind doar un interes banal față de copil. L-a uimit violența subită a sentimentelor lui. Iată ce zăcuse în el tot timpul, și abia dacă fusese conștient de asta. S-a lăsat pe spătarul scaunului ca să pună o distanță mai mare între ei. Era hotărât să răspundă pe un ton neutru, din care să nu răzbată deloc ranchiuna, dar glasul a fost aspru.

— Ce-ți pasă ție de Lawrence?

Se uitau fix unul la – unul în – celălalt. Știau prea multe. Spre surpriza lui naivă, a văzut cum lacrimile i se adună peste pupilă, peste iris, în ochiul stâng, apoi în dreptul, și se revarsă pe obraji. Atât de tare. Alissa a scos un strigăt și și-a dus mâinile la față exact în clipa în care chelnerul, un om bătrân cu o scolioză care îi încovoia spatele conferindu-i o înfățișare penitentă, a sosit ducând o tavă cu trei cafele. Chiar în spatele lui era Rüdiger, care l-a ajutat pe chelner să pună ceștile pe masă, i-a plătit și, încă în picioare, a spus către amândoi:

— Îmi pare foarte rău. Să vă las singuri?

Roland și Alissa erau deja confuzi după doar cinci minute. Din nou, Roland nu voia să rămână singur cu ea. Să mai aibă pe cineva acolo, chiar și amantul ei, i-ar fi împiedicat pe amândoi să depășească limita.

Ridicând vocea ca să acopere vacarmul, a zis:

— Bitte bleib. Te rog să rămâi.

Rüdiger s-a așezat. Cei doi bărbați și-au băut cafeaua fără să scoată o vorbă. Alissa își revenea încet-încet. Roland a simțit că i se face greață așteptând momentul când rivalul său avea s-o ia pe după umeri pe Alissa sau să-i susure cuvinte de alinare la ureche. Dar Rüdiger privea drept în față, ținându-și mâinile în jurul ceștii de cafea ca să și le încălzească. Alissa s-a ridicat brusc și a zis că se duce la baie. Și asta era stânjenitor, să rămână

singur cu iubitul. Roland a început să regrete că venise la Adler. Se simțea neputincios, stângaci, caraghios. Rüdiger părea în largul lui sau măcar răbdător și s-a lăsat din nou pe spătarul scaunului. După ce și-a terminat cafeaua, a scos din buzunar un volum mic, broșat și a început să citească. Roland a aruncat o privire la copertă. Heine. Poeme alese. Versul i-a venit în minte, și era ca și cum l-ar fi rostit altcineva. Era un clișeu, familiar oricărui elev german, ca narcisele lui Wordsworth sau mama și tata lui Larkin. Nu-i păsa. Cuvintele i-au ieșit pe gură pur și simplu.

— Ich weiss nicht, was soll es bedeuten... Eu nu știu ce-ar putea să însemne...

Rüdiger a ridicat privirea și a zâmbit.

— Dass ich so traurig bin... Că sunt așa de trist...

Roland a început al treilea vers:

— Ein Märchen...¹

Dar imediat a simțit un nod prostesc în gât și, jenant, n-a mai putut continua. Ce ridicol. Nu voia să vadă celălalt bărbat. Tristețe și exasperare, autocompătimire, oboseală, nu trebuia să știe. Era un poem pe care i-l arătase Jane Farmer. Poate era o nostalgie de când avea o familie unită.

Rüdiger s-a aplecat spre el.

— Deci îți place Heine.

Roland a răsuflat adânc și și-a regăsit glasul:

— Puținul pe care-l știu.

— Trebuie să-ți spun ceva, Roland. Ca să fie limpede.

— Așa?

— În caz că te întrebai. Nu sunt prietenul apropiat al Alisei. Iubit, sau cum ziceți voi. Sunt, ăă, scheisse, Verleger-ul ei?

— Editorul?

— Vreau să zic Lektor, redactor. La editura Lucretius din München. În fața privirii goale a lui Roland, a adăugat: Nu ți-a dat vestea? Îmi închipui că nu. Deci. A făcut cu mâna un gest larg de neputință.

1. Heinrich Heine, „Lorelei“.

— Deci?

— În cazul ăsta, trebuie să-ți zică ea. Uite-o că vine.

Au privit-o cum se apropie. Roland știa mersul acela. Alissa avea să fie tăioasă și să vrea să plece. Și el voia. Era obosit din cauza sărbătorii gălăgioase, a răsufărilor, a corpurilor, a hainelor din jurul lui, ore după ore de alți oameni. Se temea și de continuarea conflictului. Două minute erau suficiente.

Când a ajuns la masă, Alissa a spus:

— Aș vrea să mă car.

Rüdiger s-a ridicat imediat. Au ieșit în stradă să schimbe două vorbe. În cele câteva secunde cât a fost singur, Roland și-a imaginat că se află într-un loc rece și fără copaci, Scoția, Uist, Muck, o coastă stâncoasă, o mare ultramarin. Singur. Și-a luat rucsacul. Rüdiger și Alissa s-au îmbrățișat scurt și, în timp ce se îndepărta, acesta a ridicat mâna spre Roland într-un gest degajat de rămas-bun.

Ea s-a întors și a zis:

— Trebuie să-ți zic ceva. Dar nu aici.

El s-a dus după ea afară. Mulțimea venea puhoi spre ei prin punctul de control deschis. Mulți primiseră banii de bun-venit și erau nerăbdători să viziteze împrejurimile. Erau zeci, sute de copii cuprinși de un mare entuziasm, care țopăiau pe trotuar. Alissa mergea împotriva curentului, spre Koch Straße și în zona căreia trebuiau să se obișnuiască să-i spună fostul Est. Roland o urma la doi pași în spate. Niciunul nu suporta o nouă tentativă de discuție de complezență. Au luat-o pe o stradă mai îngustă care nu părea să aibă nume. Ea s-a oprit tocmai în clipa în care a început să plouă ușor. Aici, sub un platan desfrunzit, aveau să stea de vorbă. Apoi a zărit peste drum o alee.

Au mers un pic de-a lungul ei. Abia dacă avea trei metri lățime și era parțial pavată, până când noroiul și bălăriile uscate de vara trecută luau locul pietrelor smulse. Se vedea o zonă de lumină galbenă de la o fereastră de sus și s-au oprit la marginea acesteia, aproape așezându-se în bătaia ei. În sfârșit, un pic de liniște. Alissa s-a sprijinit de zid. Cu fața la ea, Roland a făcut la fel – și a așteptat. Au ignorat ploaia rece care cădea pe capetele lor descoperite. Roland știa că nu e stilul ei să țină un discurs. După câteva clipe, a spus blând:

— Așa, trebuie să-mi zici ceva.

A spus-o deși ar fi preferat să nu audă ce avea ea de zis, anticipând un potop, un puhoi de acuzații. În condițiile în care el era partea vătămată. Dar n-a simțit nevoia să se plângă sau să spună ceva. Era într-o stare de amorteală utilă. De nepăsare ireală. Poate avea să regrete mai târziu. Dar orice urma să fie spus acolo, tot nu se schimba nimic. Ea va continua să-și vadă hotărâtă de ale ei. El se va duce acasă. Viața lui se va desfășura mai departe la fel ca înainte. Lawrence era îndeajuns de fericit, obișnuit de mult să crească cu un singur părinte. Lumea era pe cale să devină un loc mai bun. Și-a amintit și și-a repetat momentul de optimism din zona-tampon. Din urmă cu doar trei ore. Deja era de așteptat ca statele-satelit ale imperiului sovietic să se întoarcă spre vest, să stea la coadă ca să intre în Piața Comună, în NATO. Dar ce nevoie mai era de NATO? Vedea foarte limpede – Rusia, o democrație liberală, desfăcându-se ca o floare primăvara. Negocieri pentru reducerea numărului de arme nucleare până la dispariție. Apoi o revărsare gigantică de bani și de bune intenții, curgând ca apa proaspătă, spălând mizeria tuturor problemelor sociale. Bunăstarea generală repusă pe picioare, școli, spitale, orașe reînnoite. Tiraniile dezintegrate pe tot continentul sud-american, pădurea amazoniană salvată și păstrată cu sfințenie – sărăcia să fie rasă de pe fața pământului, nu copacii. Timp de muzică, dans, artă și sărbătoare pentru milioane de oameni. Doamna Thatcher o demonstrase la ONU – dreapta politică conștientizase în sfârșit schimbările climatice și credea în acțiune cât mai era timp. În privința asta era toată lumea de acord, iar Lawrence, copiii lui și copiii copiilor lui aveau să fie în siguranță. Berlinul, vedea limpede Roland, îi întinsese o mână în anii '70, iar astăzi îi oferea o perspectivă asupra măruntelor supărări și umilințe din viața lui personală. Acum, că o văzuse, Alissa se redusese la mărimea ei naturală, încă cineva care se zbătea să dea sens propriei existențe, la fel de vulnerabilă ca și el. De-acum putea să plece, să ia U-Bahn-ul până la Uhlandstraße, să-și găsească hotelul, să stea la bar și să ridice un pahar în cinstea viitorului cu Peter și prietenii lui din

electricitate. Poate încheiaseră înțelegerea. Dar simțea că el îi datorează ceva Alisei. Ea ce îi datora lui?

Rămăsese tăcută, sprijinită de zidul de beton striat de pe alee. Ploaia slabă continua. Alissa și-a luat sacoșa de pânză de pe umăr și a pus-o jos, între picioare.

— Hai, Alissa. Zi ce-ai de zis, sau am plecat.

— OK. A cotrobăit în sacoșă după o țigară, a aprins-o și a tras mult din ea. Iată ceva nou. De trei ani de zile îmi imaginez că-ți spun asta. Întotdeauna era ușor, curgea. Dar acum... bine. Când Larry avea vreo trei luni, mi-am dat seama de un lucru esențial. Poate era evident pentru toată lumea care mă cunoștea bine. Pentru mine a fost o revelație. Am ieșit cu copilul la plimbare în Battersea Park, într-o după-amiază. Când ne-am întors, a adormit. Tu voiai să facem sex. Eu nu. Ne-am certat un pic. Îți amintești?

Roland a clătinat din cap înainte să-și dea seama că chiar nu-și amintea. Dar părea adevărat.

— M-am dus sus și m-am întins în pat, prea obosită și ca să dorm. Atunci mi-am dat seama, trăiam viața maică-mii, urmăream tiparul pas cu pas. O aspirație literară, apoi dragoste, apoi căsătorie, apoi copil, vechile aspirații înăbușite sau uitate și viitorul previzibil care o aștepta. Și amărăciune. M-a îngrozit ideea că amărăciunea ei va deveni moștenirea mea. Simțeam cum viața ei se agață de mine, mă trage în jos odată cu ea. Era un gând care mă urmărea. Mă tot gândeam la jurnalele ei. Povestea despre cum devenise ea aproape scriitoare, cum se ratase și cum crescusem cu ratarea ei. În următoarele săptămâni mi-am dat seama c-o să plec. Chiar și când discutam despre cum ar fi să mai avem un copil, eu îmi făceam planuri. Eram două persoane diferite în același timp. Trebuia să fac ceva în viață, ceva mai mult decât un copil. Aveam să realizez ce nu putuse ea sau nu-și dorise. Chiar dacă-l iubeam pe Larry atât de mult. Și pe tine. Inițial m-am gândit că ar trebui să-ți explic toate astea. Dar tu te-ai fi opus, m-ai fi convins să renunț. Mă simțeam atât de vinovată, că nici nu mi-ar fi trebuit mult...

Cuvintele i s-au stins pe buze și lăsase privirea în pământ. Îl acuza că nu reușise s-o convingă să rămână? Roland se chinuia

iar să înțeleagă. Ah, marea piață de consum a autorealizării, ai cărui dușmani de moarte erau bebelușul care scâncea egoist în cârdășie cu soțul și cererile lui absurde. Și el își înăbușise propriile aspirații, stătuse nopți și zile cu nou-născutul. Dar nu se aflau aici, pe o alee udă, ca să tragă o ceartă postmaritală. Stăpânirea lui de sine, sau aparența acesteia, domina încă, chiar dacă la limită. A zis:

— Continuă.

— Deja te-am pierdut. Îmi dau seama. Nu mai merită osteneala.

Îl cunoștea bine. Roland a zis:

— Ascult.

După o pauză, Alissa a spus:

— Poate am greșit. M-am gândit că trebuie să fie ceva radical și trebuie să fie rapid. A fost crud și îmi pare rău. Chiar îmi pare rău... Întotdeauna a fost destul de nasol, problema ta cu sexul în fiecare zi. Dar copilul... nevoile lui, mă anihila pur și simplu. Voi amândoi... eu nu mai eram nimic. Nu mai aveam nimic. Gânduri, personalitate, dorințe în afară de somn. Mă duceam la fund. Trebuia să ies din asta. În dimineața în care am plecat... m-am dus la metrou, a fost... dar n-o să m-apuc să descriu cum a fost. Ești un tată bun și Larry era micuț și am știut că el o să fie bine. Și că la fel o să fii și tu, mai devreme sau mai târziu. Eu nu eram bine, dar deja alesesem și am făcut ce trebuia să fac. Asta.

Alissa scotocea din nou în sacoșă, scoțând cartea pe care o văzuse Roland la cafenea. A făcut doi pași și i-a întins-o.

— E un exemplar de probă al ediției engleze. O să fie publicată simultan cu cea de aici. Peste șase săptămâni.

Roland a băgat-o în rucsac și s-a pregătit să plece.

— Mulțumesc.

— Asta-i tot ce ai de spus?

El a dat din cap.

— Tu înțelegi vreun pic cât de greu le-a fost femeilor, de-a lungul istoriei, să creeze, să fie artiste, oameni de știință, să scrie sau să picteze? Povestea mea nu înseamnă nimic pentru tine?